

(אלא דלא הבנתי איך אפשר להסתפק באם שייך ירושה באיסורי הנאה, אחר שאדה"ז כבר הוכיח מהגמ' בקידושין, דכן שייכת ירושה גם בע"ז? ! וצ"ע).

ו. והנה בספר 'בדבר מלך' (להגר"י רייטפארט שי' בח"א) מביא מש"כ אדה"ז בהמשך ה'קונטרס אחרון', דלבעלים יש בחמץ בפסח "צד ממון, שאם עבר ומכרו מותר להנות מדמיו מן התורה וכו'", והקשה ע"ז שם (הרב רייטפארט): "דהרי איסור הנאה אינו ברשותו ואינו יכול למכור, ואי"ז ראי' ממה שנותנים לו ממון לקנין בעלות, ועיין בריטב"א (קידושין נו) בשם הירושלמי שהוי גדר מתנה או פקדון"? ! והשיב לו (על קושיא זו) כ"ק רבינו זי"ע: "דזה גופא שנותנים לו ולא לאחר". עכלה"ק.

ובספר 'בדבר מלך' שם דן בתירוץ זה של רבינו, ומסבירו. וראה בספר 'שיעורי מסכתות' (להגר"מ גרינברג שי', בסי' טו עמ"ס פסחים) מה שדן בהסבר של ה'בדבר מלך' בתירוצו של רבינו, ודוחהו, ומסביר תירוצו של רבינו באופן מרווח יותר.

אמנם נראה, שבאיזה אופן שלא נסביר תירוצו של רבינו, ה"ה מתאים מאוד עם הדרך שהסברנו בדעת ושיטת אדה"ז ב'קונטרס אחרון' שם; דהרי לדברינו נמצא דתוכן דברי אדה"ז הוא, שאע"פ שאין לבעלים זכות בהחפץ, מ"מ עדיין יש להם בעלות בו, בזה שאין לאדם אחר רשות בו. וא"כ מובן ביותר תירוצו של רבינו; שאדה"ז מביא ראיה לשיטתו, מהא דאלו שקונים החמץ בפסח נותנים הכסף למוכר זה, ולא לאדם אחר זולתו - שזה מורה שהחפץ עדיין שלו עכ"פ ביחס לזה, שאין לאדם אחר זכות בו, וכמשנ"ת.

חמץ של איסורי הנאה לדעת אדה"ז

הנ"ל

איתא בגמ' פסחים (דף ו ע"ב) ובכ"מ, דהחמץ - מחמת היותו אסור בהנאה - אינו ברשותו של האדם ("אינו שלו" - רש"י), וצ"ל "שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו" - להתחייב עליו, אם לא השביתו כראוי.

ובספר 'ראש יוסף' (לבעל הפרי מגדים, בחידושיו על הגמ' ה, ב) מסתפק בדין חמץ של כלאי הכרם - שאסור בהנאה מדין כה"כ - מה דינו, האם אומרים גם בזה ד"עשאו הכתוב" וכו', ועובר עליו כמו שעוברים על כל חמץ אף דאסור בהנאה; או שמא אין להוסיף על

חידושא דקרא, ורק היכא דגלי גלי, וא"כ רק באיסורי הנאה מחמת היותו חמץ, אמרה תורה שעוברים עליה, ואין לנו להוסיף ולחדש שהדין כן גם באיסור הנאה מצד אחר.

ובספר 'קובץ שיעורים' (להגרא"ו וסרמן ז"ל, על סוגיין) כתב, וז"ל: "נראה פשוט דלא חדית רחמנא אלא אם האיסור משום חמץ גרידא, ולא משום איסור אחר. . . אין לך בו אלא חידושו", ומוסיף ע"ז שם: "ונראה, דאפילו נאסר מאיסור אחר לאחר זמן איסורו ג"כ פקע איסור ב", [והוכחה לזה - דהא בגמ' פריך 'ולבטליה לאחר שש", ומשני "משום דלאו ברשותיה קאי" ואין לו כח לבטלו. אבל אילו הי' בו כח לבטל, פקע חיובא דב", אף שכבר חל. . . ומבואר דאילו נעשה הפקר אחר זמן איסורו פקע חיובא דב", וה"ה כשנעשה אח"כ איסור הנאה מאיסור אחר, כגון שהשתחוה לו לע"ז וכו'".

ובספר 'מקראי קודש' (להגרצ"פ פרנק ז"ל, בספרו על 'פסח' ח"א סי' נח) דן בשאלה זו בארוכה, ומביא מעוד כו"כ אחרונים שדנו בזה, ומכריע שם וז"ל: ש"אפי' לדעת האחרונים שבחמץ של כה"כ ושאר איסורי הנאה אינו עובר על ב"י. . . מ"מ היינו דוקא שקדם איסור ההנאה מצד אחר לפני איסור החמץ וכבר נעשה אינו שלו מקודם, אבל בנ"ד שקדם איסור הנאה של חמץ לפני האיסור של קונם [הדיון שם היתה במי שבתוך הפסח אסר חמצו על עצמו בהנאה בקונם - המעתיק] הרי לא פעל איסור קונם שום הפקעת ממון, דבלא"ה אינו שלו מצד איסור חמץ".

לסיכום: לפי 'הפרי מגדים' אפשר לומר שעוברים בב"י על חמץ של איסור הנאה גם במקרה שנאסר בהנאה קודם הפסח; לה'קובץ שיעורים' אין עוברים בב"י על חמץ כזה גם במקרה שנאסר תוך הפסח; וב'מקראי קודש' מכריע ביניהם, שכשנאסר בתוך הפסח בודאי כן עוברים עליו, משא"כ כשנאסר קודם הפסח אפ"ל שאכן אין עוברים עליו.

ב. ונראה להוכיח - מהלכה אחרת - דדעת אדה"ז הוא כההכרעה שבספר 'מקראי קודש' הנ"ל; דהנה אדה"ז פסק (בסי' תמ, א) כדעת הרא"ש שחייבים רק על חמץ הנמצא 'בביתו' (או ברשותו), משא"כ על החמץ שאינו ברשותו (אף על פי שהוא שלו). אמנם לאידך פסק אדה"ז (בסי' תמה, ג) שזהו רק במקרה שהוציא החמץ מרשותו קודם פסח, משא"כ אם הוציאו מרשותו בתוך החג, אינו מועיל כלום, "שהרי משהגיע שעה ששית כבר נאסר בהנאה ואינו שלו כלל, ואעפ"כ התורה

עשאה אותו כאלו הוא שלו שיעבור עליו בב"י וב"י, ולפיכך אף כשמוציאו מרשותו ה"ה עובר עליו בב"י וב"י שעשאתו התורה כאלו הוא מונח ברשותו ממש...".

[ולהעיר, דזהו לא כדעת ה'שאגת אריה' (סי' פ"ג) דס"ל שאם הוציאו מרשותו אז כבר אינו עובר עליו בב"י, גם כשהוציאו בתוך חג הפסח, עיי"ש, ואכ"מ].

ולפי הנ"ל יוצא, דלאחר שכבר חל על חמץ זה האיסור דב"י מחמת החידוש ד'עשאה הכתוב' כו', כבר אינו מועיל הוצאת החמץ מרשותו באופן אחר, דכבר חל החידוש דחמץ זה נחשב ברשותו וחייב עליו.

ולאידך גיסא, הרי ע"י הוצאת החמץ מרשותו קודם הפסח, פעל בכך שבכניסת החג כבר לא חל על חמץ זה החידוש ד'עשאה הכתוב כאילו הוא ברשותו'.

ועכ"פ נראה, דכדברים האלה ממש יהי' שיטת אדה"ז גם בנידון השאלה הנ"ל בחמץ של איסור הנאה, דתלוי באם נאסר בהנאה - ויצא ע"ז מרשותו - מקודם לפסח, או אחר תחלת זמן האיסור, וכנ"ל בהכרעת ה'מקראי קודש'.

ג. ובנוגע להוכחת ה'קובץ שיעורים' מהא דמוכח בגמ' שאם הי' יכול להפקיר חמצו בתוך הפסח אז הי' פוטר אותו מאיסור ב"י כנ"ל (ומוכיח מזה שעד"ז יהיה הדין במקרה שנאסר בהנאה בתוך הפסח כנ"ל), הרי לדעת אדה"ז לק"מ, דהא הוא עצמו הביא גמ' זו (בקו"א הנ"ל בסו"ס תלה), וביארו ע"פ שיטתו דמעולם לא חידשה התורה שהאדם יתחייב על חמץ של הפקר, ורק על חמץ שאסור בהנאה, ושלכן חסר לו הזכות בגופו, בזה נאמר החידוש שיעבור עליו בב"י. וא"כ מובן שבמקרה שיצא החמץ מרשותו לגמרי, כבר לא נאמר שום חידוש וחייב על חמץ זה. (ולכן, לשיטת אדה"ז אין שום שאלה גם במקרה שקנה נכרי חמצו בתוך הפסח, שבודאי אינו עובר על חמץ זה אחרי שכבר נהי' של הנכרי, ודלא כדעת החת"ס (או"ח סי' קי"ד). וראה בשו"ת 'אבני נזר' סי' שמ"א. ואכה"מ להאריך בזה עוד).

ולסיכום נמצא לדעת אדה"ז: א. חמץ שנאסר בהנאה קודם הפסח אינו עובר עליו בב"י. ב. חמץ שנאסר בהנאה בתוך הפסח, כן עובר עליו בב"י. ג. אם החמץ נהי' הפקר (או יצא לרשות נכרי) הרי גם בתוך הפסח, אינו עובר עליו עוד בב"י.

